

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ ♦ ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

АРХЕОГРАФСКИ
ПРИЛОЗИ

47 ♦ 2025

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ
ARCHEOGRAPHICAL PAPERS

47

Уређивачки одбор

ДР НИНА ГЛИБЕТИЋ
доцент, Универзитет Јејл, Њу Хејвен

ДР МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ
научни сарадник, Институт за српски језик САНУ, Београд

ЖАНА ЛЕОНИДОВНА ЛЕВШИНА
руководилац сектора словенско-руске археографије, Руска национална библиотека,
Санкт Петербург

ДР АЛЕКСАНДЕР НАУМОВ
професор емеритус, Универзитет Ка Фоскари, Венеција
Супрасаљска академија, Супрасаљ

ДР ВИКТОР САВИЋ
редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду
научни саветник, Институт за српски језик САНУ, Београд

ДР ТАТЈАНА СУБОТИН-ГОЛУБОВИЋ
редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР БРАНИСЛАВ ТОДИЋ
редовни професор у пензији, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР ВЛАДАН ТРИЈИЋ
научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

АНАТОЛИЈ АРКАДЈЕВИЧ ТУРИЛОВ
научни саветник, Институт за славистику РАН, Москва
иностранни члан САНУ, Београд

ДР МИЛАНКА УБИПАРИП
научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

ДР ИРЕНА ШПАДИЈЕР
редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду

Уредници

ДР ВЛАДАН ТРИЈИЋ
ДР МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ

Секретар

ДР ЉИЉАНА И. ПУЗОВИЋ
научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ

47

Београд 2025

Editorial Board

NINA GLIBETIĆ, PhD

Assistant Professor, Yale Divinity School, Yale University, New Haven

MIROSLAV A. LAZIĆ, PhD

Research Associate, Institute for the Serbian Language of SASA, Belgrade

ZHANNA LEONIDOVNA LEVSHINA

Head of the Sector of Slavic-Russian Archaeography and Source Studies
of the Manuscripts Department, National Library of Russia, Saint Petersburg

ALEXANDER NAUMOW, DR SC.

Prof. em., Ca' Foscari University of Venice, Venice

The Supraśl Academy, Supraśl

VIKTOR SAVIĆ, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

Principal Research Fellow, Institute for the Serbian Language of SASA, Belgrade

IRENA ŠPADIJER, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

TATJANA SUBOTIN-GOLUBOVIĆ, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

BRANISLAV TODIĆ, DR SC.

Retired Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

VLADAN TRIJIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

ANATOLY ARKADYEVICH TURILOV

Principal Research Fellow, Institute of Slavic Studies RAS, Moscow

Foreign Member of SASA, Belgrade

MILANKA UBIPARIP, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

Editors

VLADAN TRIJIĆ, PhD

MIROSLAV A. LAZIĆ, PhD

Secretary

LJILJANA I. PUZOVIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

NATIONAL LIBRARY OF SERBIA
INSTITUTE FOR THE SERBIAN LANGUAGE OF SASA

ARCHEOGRAPHICAL PAPERS

47

Belgrade 2025

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ излазе од 1979. године као научни годишњак Археографскога одељења Народне библиотеке Србије. Оснивање часописа било је замишљено у време Владимира Алексејевича Мошина и Димитрија Богдановића. Часопис је покренут када је начелник Одељења постао академик Александар Младеновић, први уредник Археографских прилога (бр. 1–29/30, 1979–2008). Потоњи уредници били су проф. др Томислав Јовановић (бр. 31/32–33, 2009–2011) и проф. др Татјана Суботин-Голубовић (бр. 34–46, 2012–2024). Почев од броја 47, часопис заједнички издају Народна библиотека Србије и Институт за српски језик САНУ.

У Археографским прилозима се објављују резултати археографских и са њима повезаних истраживања споменика српске, односно словенске средњовековне и послесредњовековне писмености, по чему је часопис јединствен у Србији и ширем окружењу. Прихватају се искључиво научни прилози који се објављују први пут, писани уз поштовање научних и етичких начела и правила, на основу двоструке рецензије.

Штампање овога броја Археографских прилога остварено је уз финансијску помоћ Министарства културе Републике Србије

САДРЖАЈ / CONTENTS

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ / ARTICLES AND STUDIES

ДРАГАНА АБИМОВИЋ / DRAGANA AĆIMOVIĆ

- Илустрација Христовог стишавања буре на Генисаретском језеру
у Мирослављевом јеванђељу..... 13–36
The Illustration of Christ Calming the Storm on the Sea of Gennesaret
in the Miroslav Gospel

МИЛЕНА МАРТИНОВИЋ / MILENA MARTINOVIĆ

- Копорињски (Српски) љетопис: археографски опис с издањем текста 37–58
The Koropinja (Serbian) Chronicle: An Archaeographical Description and a Text Edition

МИЛАНКА УБИПARIП / MILANKA UBIPARIП

ЉИЉАНА И. ПУЗОВИЋ / LJILJANA I. PUZOVIĆ

- Рукописни зборник из Збирке Народне библиотеке Србије (Рс 733)
у светлу најновијих археографских истраживања..... 59–119
The Miscellany from the Manuscript Collection of the National Library
of Serbia (Rs 733) in the light of the latest archaeological analysis

МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ / MIROSLAV A. LAZIĆ

- Издања Зборника за путнике Божидара Вуковића:
структура, функција и културни контекст 121–149
The Editions of Božidar Vuković's Miscellany for Travellers:
Structure, Function, and Cultural Context

ЂЕРЋ МОР / ĐERĐ MOR

МИРОСЛАВ МАРЧИЋ / MIROSLAV MARČIĆ

- Папир, водени знаци и датовање другог млетачког издања
Октоиха петогласника..... 151–172
Paper, Watermarks, and the Dating of the Second Venetian Edition
of the Octoechos of the fifth tone

ЖАРКО ВОЈНОВИЋ / ŽARKO VOJNOVIĆ

- Рукописни молитвени свитак Историјског музеја Србије..... 173–201
The Manuscript Prayer Scroll of the Historical Museum of Serbia

ПРИЛОЗИ И ИЗВОРИ / CONTRIBUTIONS AND SOURCES

ВЛАДАН ТРИЈИЋ / VLADAN TRIJIĆ

Историјат и записи у сачуваним примерцима Рујанског четворојеванђеља 205–219
History and Inscriptions in the Preserved Copies of the Rujno Tetraevangelion

ПРИКАЗИ И КРИТИКЕ / REVIEWS AND CRITIQUES

НЕБОЈША ЂОРЂЕВИЋ / NEBOJŠA ĐORĐEVIĆ

Западна грана српске књижне културе..... 223–232
The Western Branch of Serbian Literary Culture

ДУШИЦА ГРВИЋ / DUŠICA GRVIĆ

Два издања српских рукописних књига у Мађарској 233–240
Two Editions of Serbian Manuscripts in Hungary

СЕБАЊА И ПОРТРЕТИ / REMEMBRANCES AND PORTRAITS

ВИКТОР САВИЋ / VIKTOR SAVIĆ

Проф. др Хајнц Миклас (Heinz Miklas, Univ. Prof. Dr. Dr. h. c.) 243–256
Prof. Dr Heinz Miklas (Univ. Prof. Dr. Dr. h. c.)

ЈАСМИНА М. НЕДЕЉКОВИЋ / JASMINA M. NEDELJKOVIĆ

Проф. др Гордана Јовановић 257–259
Prof. Dr Gordana Jovanović

ЛН Н СѢІѠ СЛОКЕ
УЛУ ПРАВДАНШ
А НѢ Н ѠМА ГА
НЕ Ѡ НШДА
К К РОДЫМНОТ
Н СЪДОКАОН
ОБРО НЕДУЖНЫЕ
СТКО ЖЕУЫКШЮ

UDC 094.1(497.11)"16"

<https://doi.org/10.46793/AP47.205T>

Оригиналан научни рад

Примљено 23. децембра 2025. г.

Прихваћено 21. јануара 2026. г.

ВЛАДАН ТРИЈИЋ

Народна библиотека Србије, Београд, Србија

vladan.trijic@nb.rs

<https://orcid.org/0009-0009-6556-1400>

ИСТОРИЈАТ И ЗАПИСИ У САЧУВАНИМ ПРИМЕРЦИМА РУЈАНСКОГ ЧЕТВОРОЈЕВАНЂЕЉА

Апстракт: Ново фототипско издање Рујанског четворојеванђеља из 2024. године омогућило је преиспитивање знања о деловању рујанске штампарије. С обзиром на то да су издавачки планови и пласман тиража мање познати аспекти старог српског штампарства, посебно онога изван Венеције, у раду се истражују порекло и историјат Шафариковог примерка, на основу којег је фототипија израђена, као и осталих сачуваних примерака Рујанског четворојеванђеља. Први пут су рашчитани сви садржајнији записи у њима, уз закључак о Теодосијевој ручној коректури издања.

Кључне речи: старо српско штампарство, Рујанско четворојеванђеље (1536/1537), јеромонах Теодосије, Павле Јосиф Шафарик, Вук Стефановић Караџић, записи, Студеница, Сечуј

АБСТРАКТ: The new phototype edition of the Rujno Tetraevangelion from 2024 has enabled a reexamination of knowledge about the Rujno printing house. Given that publishing plans and distribution are lesser-known aspects of old Serbian printing, especially outside Venice, the paper investigates the origin and history of Šafařík's copy, on the basis of which the phototype was made, as well as other preserved copies of the Rujno Tetraevangelion. For the first time, all the more substantial inscriptions in them have been published, with the conclusion that Teodosije made manual correction of the edition.

KEYWORDS: old Serbian printing, Rujno Tetraevangelion (1536/1537), hieromonk Teodosije, Pavel Josef Šafařík, Vuk Stefanović Karadžić, inscriptions, Studenica, Dunaszekcső

Штампање Рујанског четворојеванђеља завршено је између септембра 1536. и августа 1537. године у Рујанском манастиру, посвећеном светом великомученику Ђорђу, који се налазио под планином Поникве, крај реке Белске (Биоске), у селу Врутци. Те драгоцене податке забележио је у колофону организатор, уредник и штампар издања јеромонах Теодосије. Овај знаменити споменик раног српског штампарства

недавно је добио своје друго фототипско издање, које је приредио Мирослав Лазић.¹ У пропратној студији исцрпно је изложен статус питања, преиспитана су досадашња разматрања о Рујанском манастиру и његовој штампарији и указано је на непознате или мало познате аспекте њеног рада (ЛАЗИЋ 2024: 625–650).

С обзиром на то да је најмање позната позадина штампања, посебно издавачки мотиви и планови и пласман тиража рујанског издања,² у раду ћемо се позабавити његовим ширењем, односно историјатом преосталих примерака и записима у њима.

§

Колико је познато, до данас су сачувана само два скоро целовита примерка Рујанског четворојеванђеља: један је у Народном музеју у Прагу, у заоставштини Павла Јосифа Шафарика (сигн. 64 А 14), а други у петроградској Руској националној библиотеци, која га је, сматра се, набавила од Вука Стефановића Караџића (сигн. I. 1. 8). Осим тога, опстала су и два фрагмента, оба у Београду, од којих је онај који се чува у Архиву САНУ (инв. бр. 397) знатно обимнији од одломка у Музеју примењене уметности (инв. бр. 1107).

Од 302 листа идеалног примерка, прашки чува свих 300 штампаних, док му недостају два нештампана, празна, тако да се условно може рећи да је потпун (ЛАЗИЋ 2024: 643, нап. 143–144). Нажалост, не зна се одакле га је ни када тачно П. Ј. Шафарик набавио. Када је први обавестио јавност о постојању рујанског издања, он је навео да оно броји 292 листа, а не 300, односно 302, ако се урачунају и задњи докорични, колико има примерак из његове заоставштине (ЏАЃАЃК 1842: 102). То је довело до претпоставке да је био у контакту са два примерка, од којих је о првом, данас изгубљеном, писао 1842. године, док је други, који је опстао, набавио касније. Међутим, да није неслагања у броју листова од 8, односно 10,³ ништа не би указивало на то: ни његови

1 Прво фототипско издање су, у знак обележавања 450 година од појаве рујанске књиге, објавили Републички завод за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу и Народна библиотека Србије (Рујанско четворојеванђеље 1987). Оно је припремљено на основу црно-белих снимака, а пратили су га текстови Лазара Чурчића и Катарине Мано-Зиси. Нову фототипију, израђену према дигиталним снимцима у боји (Рујанско четворојеванђеље 2024), заједнички су издали Народна библиотека Ужице, Народна библиотека Србије (као другу књигу у серији Археографске фототипије) и Институт за српски језик САНУ (као четврту књигу у серији Старословенско и српско наслеђе). Као изворник за оба издања послужио је примерак из Народног музеја у Прагу (сигн. 64 А 14).

2 Ово, начелно, важи за старо српско штампарство уопште, посебно за издања објављена под османском влашћу. Искорак у овом правцу начинио је Мирослав Лазић у својим студијама о издавачкој делатности Божицара Вуковића, на пример: ЛАЗИЋ 2013: 49–101; 2022: 188–198.

3 Док се узрок тога неслагања не утврди поуздано, не може се искључити могућност грешке, као што је, на пример, погрешан и податак да се Ужице налази на Морави (ЏАЃАЃК 1842: 102). Метод по којем се књижни блок старих књига обрађује тако што се броји – и, неретко, обележава – десет по десет листова, а који је био легитиман у XIX веку, у пракси се показао погоднијим за грешке него када се обележава сваки лист. Да ли је то овде у питању, не можемо

радови, ни приватна преписка (уп. Лазитџ 2024: 628), ни каталог његове библиотеке (CATALOGUS 1862: 107)⁴. По свему судећи, Шафарик је данас познати примерак набавио тек по селидби у Праг, између 1833. и 1841. године; врло вероватно, ближе потоњој.⁵

Непознато је и порекло непотпуног примерка о којем Вук Караџић пише у Примјерима српско-славенскога језика (1857: 21). Вук констатује: „Ова је књига штампана на по табака (in folio) на доста подебелој хартији, и у читавој има 296 листа, али у ове коју ја сад имам у рукама нема првијех пет листа, и за то не знам да ли и у почетку нема што као што је поговор“.⁶ Као ни бројне друге старине до којих је дошао, он није имао намеру да задржи ни ову: заједно са још 14 других старих штампаних и рукописних књига, током 1858. године нудио ју је пруској Дворској библиотеци, затим, уз посредовање Франца Миклошича, руској Царској јавној библиотеци, те Александру Максимовичу Књажевичу, Србину из Одесе, руском министру финансија. Завршила је у петроградској књижници, у априлу 1859. године (Немировски 1966: 408; 1995: 169–170). Додуше, идентификација петроградског примерка као Вуковог је довођена у питање.⁷

да кажемо, али је такав приступ посведочен, на пример, у Четворојеванђељу из средине XVI века из прашке Народне библиотеке (XVII A 14; в. Шпадијер и др. 2015: 130), па и у самој Шафариковој збирци, у Раковачком номоканону из 1700. године (Праг, Народни музеј, IX C 4; в. Шпадијер и др. 2015: 23).

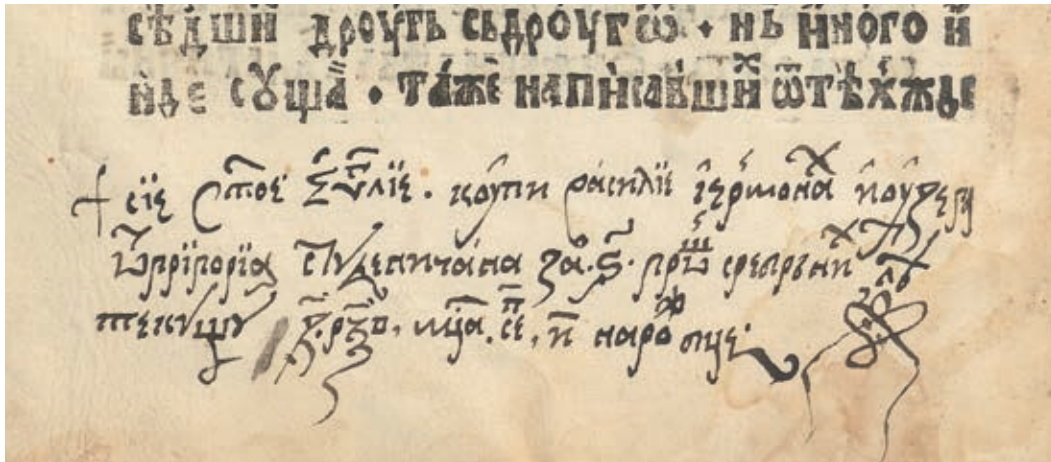
- 4 У каталогу се наводе библиографски подаци о издањима, а не описују се примерци, с тим што је за оне који нису комплетни то уредно и констатовано. У случају јединог примерка Рујанског четворојеванђеља такве напомене нема.
- 5 О Рујанском четворојеванђељу нема речи у Шафариковим библиографским прегледима из периода између 1829. и 1833. године (в. Лазитџ 2024: 627), као ни у Историји српске књижевности, објављеној постхумно али заснованој на истраживањима спроведеним закључно са његовим одласком из Новог Сада 1833. године, ако се ту не рачуна напомена приређивача Јосифа Јиречека (Џаџаћ 1865: VII; в. Стефановић 1997: 37–38; Лазитџ 2024: 628). Са друге стране, Шафарик је своје саопштење о ћириличким штампаријама на Балкану усмено изнео у чешкој Краљевској академији наука у октобру 1841. године, да би наредне, када је оно штампано (Џаџаћ 1842: 93–107), о рујанском издању известио у још једној публикацији (Џаџаћ 1842: 59), као и у приватној преписци (Срезневскиј 1873: 354–355; в. и Лазитџ 2024: 628). Управо у мају 1841. године он је, после дужег тешког периода, добио намештење са пристојном зарадом (BRANDL 1887: 45), а тих година се и интензивније занимао за практична питања старог и савременог старословенског штампарства (BRANDL 1887: 125). Иначе, после селидбе у Праг Шафарик је, осим са Вуком, остао у контакту и са другим значајним српским културним, политичким и црквеним посленицима, међу којима, управо почетком пете деценије XIX века, и са владиком Петром II Петровићем Његошем (в. Драгичевић 1963: 168–172; Милинчевић 1996: 83–107).
- 6 Наведени текст дословно говори да *идеални* примерак броји 296 листова, а да их онај доступан Вуку има за пет мање, колико му недостаје на почетку (296 – 5 = 291). Међутим, у литератури је одувек тумачено да *конкретни*, непотпуни примерак има 296 листова, а идеални 301 лист (296 + 5 = 301).
- 7 Извештај руске Царске библиотеке за 1859. годину говори о томе да је купљен примерак од 301 листа, те да му недостаје почетних пет (Немировски 1966: 408; 1995: 169–170). Колебање у литератури у погледу тога да ли је то заиста примерак о којем је писао Вук (на пример,

Трећи добро очувани примерак за који се зна набавила је Народна библиотека у Београду, и то после објављивања каталога Љубомира Стојановића, у којем није забележен (1903).⁸ Позната је несрећна судбина библиотечког фонда којем је припадао и с којим је заједно пропао. Од њега је, наводно, остала само једна фотографија, коју је сачувао Ђорђе Сп. Радојичић. Управо је овај истраживач средњовековне српске књижевности и бивши управник Народне библиотеке после Другог светског рата у једној антикварници пронашао и купио два листа Рујанског четворојеванђеља, заостала иза неког руског емигранта. Њих је, затим, заједно са споменутом фотографијом, поклонио Музеју примењене уметности, где су и данас (Радојичић, Јанц 1954: 7).

Најзад, у Архиву САНУ се чува фрагмент од 92 листа који је, као део групе рукописних и старих штампаних књига, новца и другог материјала, Српској краљевској академији 1907. поклонио чувени сарајевски свештеник Стево (Стеван) Трифковић, познат и као поп Стјепо, у спомен на свога умрлог сина, етнолога Владимира, који је збирку и прикупио.⁹ То значи да је и одломак вероватно пореклом са подручја Босне или Старе Херцеговине. Године 1926. комплетан материјал је уврштен у Историјску збирку под бр. 7327 као Заоставштина Владимира Трифковића,¹⁰ из које су рукописи и штампане књиге накнадно издвојени у Стару збирку (сигнатуре 381–399), док је новац 1957–1958. године поклоњен Народном музеју.¹¹

Ђорђе Сп. Радојичић их не повезује: Радојичић, Јанц 1954: 7), потенцијално је разрешио Евгениј Немировски, нудећи образложење према којем извештај Царске библиотеке говори о идеалном примерку од 301 листа, ако се рачуна и један неодштампани, што не значи да и онај који је у њу пристигао није непотпун (1966: 409; 1995: 170; о неодштампаном листу в. Лазич 2024: 630 нап. 143). Рекло би се да је узрок забуне недоследност у приступу фолијацији старих штампаних књига јер готово увек постоји раскорак између идеалног и конкретног примерка, те да би се ствар лако разрешила кодиколошким прегледом. На снимцима неколико страница којима располажемо виде се два фолијативна низа, оба модерна, изведена графитном оловком: 1) према идеалном примерку, у доњем спољном углу гесто страна, који започиње бројем 6 и завршава се са 301 и који, према литератури, рачуна са сачуваним неодштампаним листом (из св. 8), али не и са несачуваним (из св. 32); 2) према стварном стању, у доњем унутрашњем углу, који, изгледа, започиње бројем 1 (претпостављамо да се прва три броја, уколико су нанета, односе на преостале фрагменте л. 2, 3 и 5 идеалног примерка које спомиње Немировски 1995: 140), а завршава се са 300. Разлика између два низа се поступно смањује: она износи два на л. 7/5, а један на л. 301/300.

- 8 Годину дана раније, Стојановић је изричито констатовао да Народна библиотека не поседује примерак Рујанског четворојеванђеља (в. Лазич 2024: 631–632).
- 9 О томе сведочи белешка од 21. маја 1907. године, начињена од стране Стојана Новаковића, тадашњег председника Српске краљевске академије, којем је свештеник Трифковић материјал и предао (АСАНУ, СКА 283–1907.01). Захваљујемо Мирославу Јовановићу, заменику управника Архива САНУ, што нам је омогућио увид у интерну документацију Архива.
- 10 Овај податак је забележен на писму захвалности дародавцу које се такође чува у Архиву (АСАНУ, СКА 283–1907.02), као и у Инвентару Историјске збирке под бр. 7327.
- 11 АСАНУ, Историјска збирка, Инвентар, додатне белешке уз бр. 7327. У Инвентару Старе збирке, бројеви 381–399 воде се као Збирка Владимира Трифковића, осим Шестоднева Јована

Сл. 1. НМП 64 А 14, л. 5б: власнички запис јеромонаха Василија из 1653. године

§

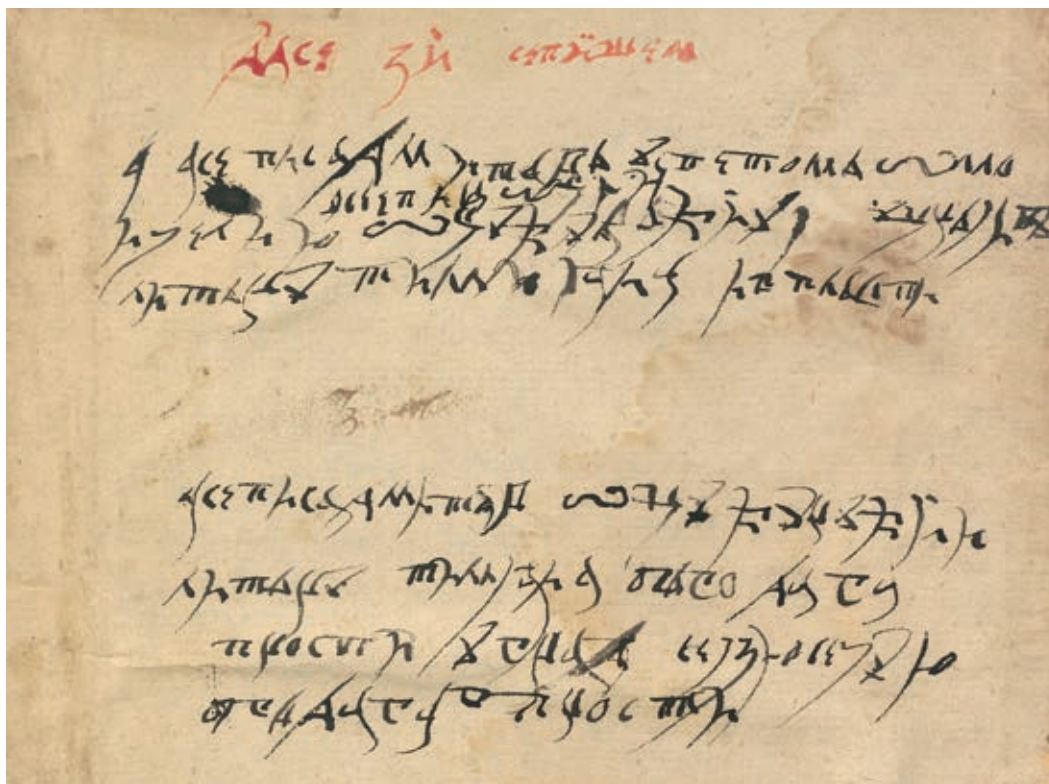
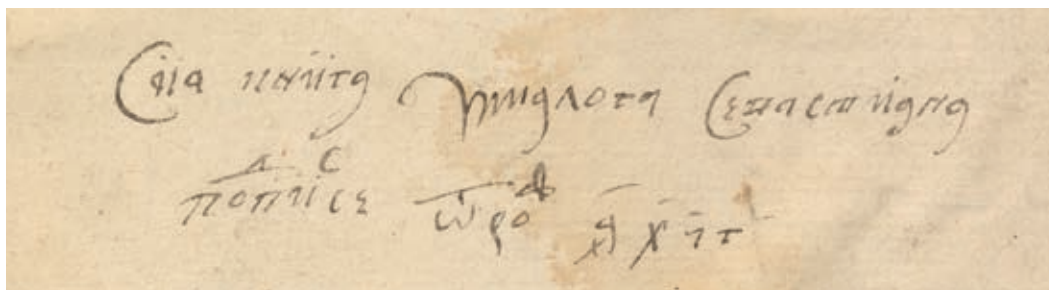
Нова фототипија Рујанског четворојеванђеља, типографски неупоредиво квалитетнија од старе, омогућава боље упознавање са Шафариковим примерком на основу којег је настала, па и са његовим записима. Они су малобројни, али је неопходно да се уврсте у разматрања о преосталим непознаницама у вези са јединим рујанским издањем.

Не рачунајући дигиталне печате и инвентарне податке, пробе пера и друге тек започете белешке, задржаћемо се на неколико нешто садржајнијих записа. На донекле неочекиваном месту, на претпоследњој страници Теофилактовог предговора Јеванђељу по Матеју (л. 5б)¹², налази се следећи запис о купопродаји: † Сіе С(к)етое Ѡв(ан)г(е)ліе. коупи Василіе јер(мо)нах[ъ] и оузе га ѡт(ъ) грігоріа ствденичана (!) за .ѧ. грош[ъ] сребрних[ъ] лѣт[8] текѡшв ѧ.рѧѡ, (=7162) м(ѣ)с(е)ца. сеп(тем)вріа, ѡ на рож[д]ство в[огороди]це. Дакле, јеромонах Василије је купио књигу од Григорија Студеничанина о празнику Рођења Пресвете Богородице 1653. године. Није наведено где су то њих двојица провела празник, као ни којем је братству припадао јеромонах Василије, односно где је књига препродата и куда је однета. Једино је јасно да је до средине XVII века њен власник био један калуђер манастира Студенице.¹³ Вредност књиге, око 116 година после њеног објављивања, у трговини између двојице монаха, процењена је на шест сребрних грошева.

Егзарха са Козмом Индикопловом (бр. 394) из 1649. године, који је враћен манастиру Свете Тројице Пљеваљске (1961).

12 Фолијација прашког примерка се наводи према фототипији Рујанско четворојеванђеље 2024, гј. према идеалном примерку.

13 Немировски је објавио овај запис уз покушај идентификације двојице монаха (1995: 168). Он је претпоставио да би Василије могао да буде монах манастира Светог Павла на Светој Гори, иза којег је остало неколико записа.

Сл. 2. НМП 64 А 14, л. 1а: запис о Севастијановом власништву из 1693. године и Дмитрови записи о прилогу цркви у Сечују (?)

Још само један запис садржи датум и он говори да је власник књиге у последњој деценији XVII века био извесни Севастијан (л. 1а): Сна книга (...)алога Севастіана подп[и]с[а] се от[в]р[ѣ] рож[д]ства дѣт[и] (=1693). Ако је судити по имену, и Севастијан би могао да буде монах. Преостали познати власници потписали су се на последњем докоричном листу (л. 1а), и то двојица мирских свештеника: поп Живко (сна книга боже ставна (!) г[а]гол[е]ди

неканџелине попа живка подписа се ва¹⁴ лето), односно поп Цвијо (Писа попъ цвиѡ)¹⁵. Они нису оставили податке о времену и месту службовања. Свеједно, сви ови записи потврђују очекивање да је четворојеванђеље из Рујна као најважнија, неизоставна књига хришћанског живота и богослужења, тек први или други пут штампана на српкословенском језику, било прѣко потребно и монашким обитељима и парохијским црквама.

Једини географски податак, осим онога о Студеници, забележио је извесни Дмитар. Он је, прилично немушто, особеним писмом, на recto страни првог задњег докоричног листа, оставио два сродна записа о давању прилога од једног литра тамјана за свога оца Ђурђија (л. Ia): 1) Я а (!) се писа дмитаръ в светомъ ѡмончелию (?) ѡцъ¹⁶ ѡрѣвнъ¹⁷ (?) в цркви литьрѡ тидниана и власти (?); 2) Я се писа дмитар ѡцъ ѡрѣвнъ литьрѡ тидниана б[ог]ъ го[сподь] (?) да га прости в град (?) секю (?) сечю б[ог]ъ да га опрости. Дмитар не наводи којој цркви даје прилог, али, уколико је наше читање тачно, спомиње једно насеље. У питању је Сечуј у Барањи, недалеко од Мохача. Познато је да је у Сечују крајем XVII и почетком XVIII века била резиденција патријарха Арсенија III, који је управо ту рукоположио цетињског митрополита Данила, те да је ово место било у наслову новоосноване печујско-мохачко-сечујско-сигетске епархије. Све то указује на значај Сечуја после Велике сеобе. Првобитна сечујска црква била је од плетера, а после 1750. замењена је каменим храмом посвећеним Преносу моштију светог Николе Мирликијског, који стоји и данас (Давидов 2008: 176–177). Зашто је спомен Сечуја значајан за нас?

Податак о боравку Шафарикове књиге у Барањи призива у сећање Адама Драгосављевића, неко време управо сечујског житеља, заслужног филолога и сакупљача старина по Барањи и Славонији. Он је тридесетак година, почев од 1825, одржавао контакт с Вуком Стефановићем Карацићем, а између 1830. и 1833. и са Павлом Јосифом Шафариком (Магарашевић 1897: 76–77, 81–82; 1898: 53–75; Павлов 2013: 31–37, 53–58, 63–77). Из копије његове преписке сазнаје се да је, између осталог, обојици слао старе књиге до којих је успео да дође, или макар податке о њима. Вук га је у новембру 1826. замолио да за њега набавља „србуље“ (Магарашевић 1898: 55; Павлов 2013: 54–55). Драгосављевић му спремно одговара да међу књигама које је до тада видео, између осталог, нема јеванђеља (Магарашевић 1898: 56–57), али му убрзо затим јавља речи мохачког учитеља о неком старом јеванђељу, без сачуваних података о штампању, које се налази у црквеном архиву у Мохачу. Судећи, међутим, по опису, ту није реч о четворојеванђељу (Павлов 2013: 37). Овај податак је, готово истим речима, поновио у прегледу старих штампаних књига које је лично видео, с тим што се ту наводи да се споменута књига налази у архиву „цркве идачке“ (Драгосављевић 1827: 55);¹⁸ поред ње је споменуо само Београдско четворојеванђеље у Кишфалуди

14 Испред је написано па прецртано: 8.

15 Наставак је нејасан. Овај запис је исписан преко друге речи, можда: натанъ.

16 Изнад ове и наредне речи, у међуредном простору: се писа ѡцъ (?).

17 Делује да је реч написана преко неке друге. Слово р је добијено преправком првобитног љ.

18 О истоме пише и Шафарик у (в. Магарашевић 1898: 64–65; Павлов 2013: 72).

(тј. Брањини), али је навео и то како у свакој цркви у којој је био „има по една по две Србуљ, безъ подписа мѣста и године (подеране и спредъ и састрагъ), и врло се рѣдко ће читава налази“. Међутим, у каснијем његовом попису и опису српскословенских штампаних књига у барањским црквама нема речи о јеванђељима, чак ни о онима која је забележио раније (Драгосављевић 1833).¹⁹ Ни у нешто мање обимној преписци са Шафариком није било речи о Рујанском четворојеванђељу, с тим што треба имати на уму да је Драгосављевићева кореспонденција сачувана закључно са 1839. годином (Магарашевић 1898: 58–74; уп. Павлов 2013: 70–73).

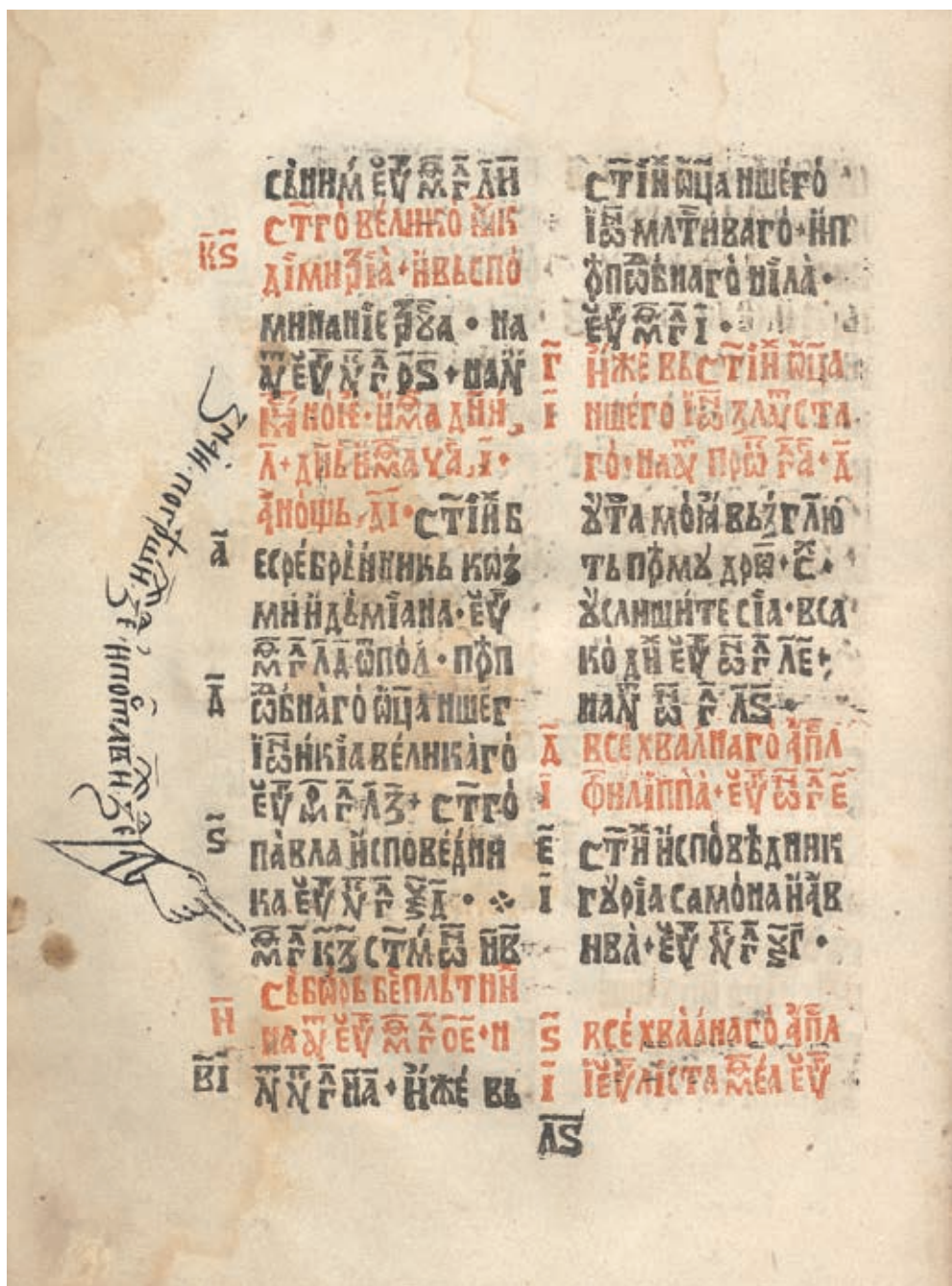
Иако све ово не открива одакле су своје књиге набавили било Шафарик било Вук, податак о боравку у Сечују упућује на то да је и прашки примерак Рујанског четворојеванђеља, вероватно, попут толиких других штампаних књига, рукописа и осталих драгоцености – с обзиром на то да се средином XVII века још налазио у централној Србији – отишао пут севера током Велике сеобе.²⁰

У Шафариковом примерку постоји још један запис, али он не говори о његовом каснијем историјату, већ о настанку рујанског издања. У месецослову, на спољној белини л. 294б, лучно изведеном белешком повезани су 5. и 17. ред. Запис је изведен вештом руком и гласи: Знан. погрѣшихъ. здѣ, и поставихъ. здѣ. Он полази испод 5. реда, који скончава са: на лѹт(ѡргѣн), а завршава се цртежом шаке чији испружени кажипрст показује на 17. ред и текст: м(а)ф(ен) гл(ава) кѣ (вѣ)т(о)м (п)ω(а)н(ъ) ѿѣ. На тај начин је указано на исправно место реда са назнаком литургијских јеванђељских зачала за празник великомученика Димитрија (26. октобра), где запис почиње, који је грешком сложен и одштампан иза празника Павла Исповедника (6. новембра), где се запис завршава. Овако формулисана белешка не може да припада ником другом до монаху Теодосију или, евентуално, неком од његових словослагача, при чему се може рећи да је њен аутор био врстан писар.²¹

¹⁹ Додуше, овај чланак, објављен у три наставка, остао је недовршен.

²⁰ Душица Грбић је недавно објавила рад о примерку Молитвеника Божидача Вуковића из 1538–1540. године, који се данас чува у Библиотеци Српске православне епархије будимске у Сентандреји, а који је 1830. у свом родном селу Бремену пронашао управо Адам Драгосављевић, о чему је оставио запис у књизи, али и одмах обавестио Шафарика. Печат манастира Раче у истом примерку указује на његово порекло са обронака Таре, одакле је прешао Саву у време Велике сеобе, да би завршио у Барањи и, најзад, Сентандреји (Грбић 2025: 61–77).

²¹ Не би требало заборавити да је Теодосије своју књигу штампао у епоси претежно ручног умножавања текстова и да је радио прилично изолован, односно да је његов рад само делимично био плод претходне традиције српскословенског штампарства. У то време српска рукописна књига је још представљала извор текстова и узор изгледа штампаној књизи. То показује и само Рујанско четворојеванђеље својим саставом, начином обележавања свешчица, коришћењем белина, структуром колофона и другим својим особинама. Било је, додуше, и обратних случајева – да је штампана књига постајала предлог за рукописну. Уосталом, и сам Теодосије се у колофону обраћа онима који ће његову књигу читати и „преписивати“, што је могло да значи прештампавање, али и дословно преписивање. Неретко су прављени и мешовити кодекси од рукописних и штампаних делова. Због свега тога, рукописна и стара штампана књига се у нашој археографској традицији чувају, описују и проучавају заједно, са истом врстом пажње.

Сл. 3. НМП 64 А 14, л. 294б: коректорски запис штампара Теодосија или његовог сарадника

Сл. 4. РНБ I. 1. 8, л. 294б: коректорски запис штампара Теодосија или његовог сарадника

Сродан полукружни запис налази се и на подобном месту петроградског примерка: Пoгрѣшнѣ(ь), и поставих(ь), ѡв'дѣ.²² То значи да је у питању одлика издања, како је закључено и у случају других подударних специфичности попут накнадног лепљења одвојено одштампаног текста на првобитно празној страници 263б или употребе зеленог мастила уместо црвеног на две наспрамне странице (72б и 73а), из различитих свешчица.

Иако су им смисао и сврха исти, разлике између записа нису занемарљиве: изостављене су речи знан и прво здѣ, а на 5. ред указује црта, које нема у прашком примерку; у речи погрѣшнѣ(ь) написана су два слова (рѣ) уместо лигатуре (ѣ); у речи поставих(ь) слово с је у реду, а не натписано, док карактеристичан облик слова л одговара облику тога слова не из исте, већ из изостављене речи знан. Можда и најзначајнија промена тиче се последње речи, односно замене показне заменице из књижевног језика њеним обликом из говорног језика (ѡв'дѣ), при чему није искључено да је уместо ѡв (в је натписано) првобитно писало з. Најзад, иако цртеж шаке са испруженим дугим кажипрстом којим се запис завршава делује истоветно, рукав се разликује. Но, упркос разликама и томе што је мастило записа у петроградском примерку делимично различено, нема сумње да га је писала или иста рука као у прашком, или нека која се својски трудила да је опонаша. Свакако, све је то било део истог коректорског процеса.

Што се осталих записа у петроградском примерку тиче, барем оних чије смо снимке добили, једино можемо да констатујемо да су тешко читљиви: први, на полеђини остатка предњег докоричног листа, због фрагментарности (<...> ѡт(ь)нѣмѣ попѣ николѣ (?> <...>)), а други, на л. 301б (идеалног примерка), у чак пет редова, због тога што је у целини прецртан дебелим слојем мастила. Из последњег смо успели да рашчитамо једино то да је књига била поклоњена неком храму Светог Николе: † (н)ѣ (<...>) и приложнѣ въ храмѣ с(вѣ)т(а)го николи (<...>) (и пис(а)х(ь), в(ъ) л)ѣт(о), (<...>).²³

Најзад, додајмо да у фрагменту из Музеја примењених уметности нема записа, док их у оном повећем, из Архива САНУ, има неколико, али да су кратки и не садрже историјске податке, иако су настали у широком распону између XVI и XIX века.²⁴ При том, ниједан од фрагмената не обухвата (идеални) л. 294, са Теодосијевим записом.

22 Дигиталне снимке записа у петроградском примерку добили смо залагањем Жане Леонидовне Левшине из Рукописног одељења Руске националне библиотеке, на чему смо јој захвални.

23 По видљивим остацима, чини се да су прва и последња цифра љ, тј. 7000, односно 7. Не види се да ли цифра за стотину уопште постоји; ако постоји, то свакако није р, тј. 100, чији би се доњи део видео, па би могла да буде с, чиме би се добила година љсѣ = 7207, тј. 1698/1699. Но, ово је само нагађање.

24 На пример, на л. 66а овога примерка (л. 148а идеалног примерка), изнад почетка Јеванђеља по Луки, писмом XVI или XVII века: ѡже ѡт(ь) л(о)уку с(вѣ)тоѣ ієр(ан)г(ѣ)ліѣ главы. на рож(д)ствѣ; на л. 51б (130б), руком XVIII или XIX века: Высоко Превс(вя)щенѣишемъ Г(о)с(по)динѣ митрополитѣ. Занимљиво је да се на делу доње и унутрашње белине л. 57б–58а (136б–137а), обрнуто у односу на текстуални блок, називу поједина слова избледелог рукописног текста из XVI века, који делује као да је преликан.

Сл. 5. РНБ I. 1. 8, л. 301б: запис о поклањању књиге храму Светог Николе

Све у свему, иако узорак није довољан за уопштавања, записи на сачуваним примерцима указују на то да је Рујанско четворојеванђеље било ручно исправљано убрзо по завршетку штампања, када грешке више није било могуће поништити доштампавањем (као у случају лепљења одвојено одштампаног текста на страницу 263б), али пре дистрибуције и да се из локалне средине, чијим је колективним напором настало, ширило као последица насушне потребе за књигом и историјских бура и сеоба, а у обзорје модерне епохе, и услед научног занимања и препродаје.

СПИСАК РЕФЕРЕНЦИ

НЕОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

АСАНУ 397: Рујанско четворојеванђеље. Манастир Рујно, 1536/1537. – Архив Српске академије наука и уметности (Београд), Историјска збирка, инв. бр. 397.

АСАНУ, Инвентар ИЗ: Архив Српске академије наука и уметности (Београд), Историјска збирка, Инвентарна књига.

АСАНУ, Инвентар СЗ: Архив Српске академије наука и уметности (Београд), Стара збирка, Инвентарна књига.

АСАНУ, СКА 283–1907.01–02: Архив Српске академије наука и уметности (Београд), Српска краљевска академија, бр. 283 за 1907. годину.

МПУ 1107: Рујанско четворојеванђеље, манастир Рујно, 1536/1537. – Музеј примењене уметности (Београд), Збирка фотографије, графика и уметничке опреме књиге, инв. бр. 1107.

НМП 64 А 14: Рујанско четворојеванђеље, манастир Рујно, 1536/1537. – Народни музеј (Праг), сигн. 64 А 14.

РНБ I. 1. 8: Рујанско четворојеванђеље, манастир Рујно, 1536/1537. – Руска национална библиотека (Санкт Петербург), сигн. I. 1. 8.

ОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

РУЈАНСКО ЧЕТВОРОЈЕВАНЂЕЉЕ 1987: *Рујанско четворојеванђеље*. [Прир.] Л. Чурчић, К. Мановић-Зиси. Београд 1987.

РУЈАНСКО ЧЕТВОРОЈЕВАНЂЕЉЕ 2024: *Рујанско четворојеванђеље (1536/1537). Фолијантско издање*. Прир. М. А. Лазић. Ужице–Београд 2024.

ЛИТЕРАТУРА

Грбић 2025: Д. Грбић. „Молићвеник (Требник) Божидара Вуковића око 1538–1540. са записима Адама Драгосављевића у Бремену и печатом манастира Раче.“ *Годишњак Библиотеке Мајнице српске за 2024* (2025), 61–77.

ДАВИДОВ 2008: Д. Давидов. *Горња земља. Сјоменици народа српској*. Београд 2008.

ДРАГИЧЕВИЋ 1963: Р. Ј. Драгичевић. „Шафарик и Његош.“ *П. Ј. Шафарик (1795–1861). Зборник чланака њоводом 100-годишњице смрти*. Нови Сад 1963, 168–172.

ДРАГОСАВЉВИЋ 1827: А. Драгосављвић. „Стара црквена књижевност.“ *Србске летописи*, 10, 1827/3 (1827), 48–56.

ДРАГОСАВЉВИЋ 1833: [А. Драгосављвић.] „Сербулџ.“ *Србски летопис*, 32, 1833/1 (1833), 18–33; 34 [33], 1833/2 (1833), 29–34; 34, 1833/3 (1833), 28–32.

КАРАЦИЋ 1857: *Примјери српско-славенској језика*. Саставио их Вук Стеф. Карацић. У Бечу 1857.

ЛАЗИЋ 2013: М. Лазић. „Између патриотизма, побожности и трговине: мотиви издавачке делатности Божидара Вуковића.“ *Археографски ирилози*, 35 (2013), 49–101.

- ЛАЗИЋ 2022: М. Лaziћ. *Божидар Вуковић. Између историје и имагинације*. Београд 2022.
- ЛАЗИЋ 2024: М. Лaziћ. „Рујанско четворојевањелје између предања и историје.“ *Рујанско четворојевањелје (1536/1537). Фолијантско издање*. Прир. М. А. Лaziћ. Ужице–Београд 2024, 625–650.
- МАГАРАШЕВИЋ 1897: Ђ. Магарашевић. „Адам Драгосављевић српски књижевник“ [завршни део]. *Лейпциг Мајице српске*, 190, 1897/2 (1897), 75–103.
- МАГАРАШЕВИЋ 1898: Ђ. Магарашевић. „Писма Павла Јосифа Шафарика и Адама Драгосављевића.“ *Лейпциг Мајице српске*, 186, 1896/2 (1898), 53–75.
- МИЛИНЧЕВИЋ 1996: В. Милинчевић. „Сарадња П. Ј. Шафарика с кнезом Милошем и Михаилом Обреновићем и патријархом Рајачићем. (Непозната писма кнеза Милоша и Михаила и патријарха Рајачића П. Ј. Шафарика из времена 1833–1853).“ *Павел Јозеф Шафарик. Живој и дело*. Зборник радова са скупа у Матици српској, Филозофском факултету и Гимназији „Јован Јовановић Змај“ у Новом Саду 23–24. новембра 1995. Нови Сад 1996, 83–107.
- НЕМИРОВСКИ 1966: Е. Л. Немировски. „Рујанско четворојевањелје.“ *Библиошечар*, XVIII/5–6 (1966), 406–420.
- НЕМИРОВСКИ 1995: Е. Л. Немировски. „Штампарија манастира Рујно.“ *Библиографски вјесник*, XXIV/2–3 (1995), 165–179.
- ПАВЛОВ 2013: Д. Павлов. *Адам Драгосављевић и његово доба*. Печуј – Нови Сад 2013.
- РАДОЈИЧИЋ, ЈАНЦ 1954: Ђ. Сп. Радојичић, З. Јанц. „Рујанска штампарија (из прве половине XVI века).“ *Зборник Мајице српске за књижевност и језик*, 2 (1954), 5–17.
- СРЕЗНЕВСКИЈ 1873: *Переписка А. Х. Востокова въ повременномъ порядкѣ*. Съ объяснительными примѣчаниями И. Срезневскаго. Санктпетербургъ 1873. [*Perepisika A. H. Vostokova v povremennom porjadke*. S objasnitelnymi primečanjami I. Sreznevskago. Sanktpeterburg 1873.]
- СТЕФАНОВИЋ 1997: М. Д. Стефановић. „Где је Павел Јозеф Шафарик завршио историју српске књижевности.“ *Павел Јозеф Шафарик (1795–1995)*. Зборник радова са скупа у Народној библиотеци „Доситеј Обрадовић“ у Старој Пазови 23. јуна 1995. Стара Пазова 1997, 31–40.
- СТОЈАНОВИЋ 1903: Љ. Стојановић. *Каталој Народне библиотеке у Београду*, IV. *Рукописи и старе штампане књије*. Београд 1903.
- ШПАДИЈЕР И ДР. 2015: И. Шпадијер, В. Тријић, З. Ракић, З. Ранковић. *Српске рукописне књије у Чешкој*. Београд 2015.
- BRANDL 1887: V. Brandl. *Život Pavla Josefa Šafařika*. V Brně 1887.
- CATALOGUS 1862: *Catalogus librorum, incunabulorum, codicum manuscriptorum, chartarum geographicarum, quæ olim ad bibliothecam Pauli Josephi Šafařik pertinebant*. Vindobonae 1862.
- ŠAFAŘÍK 1842: P. J. Šafařík. *Slowanský národopis*. W Praze 1842.
- ŠAFAŘÍK 1865: *Paul Jos. Šafařík's Geschichte des serbischen schriftthums*. Aus dessen handschriftlichem nachlasse herausgegeben von Josef Jireček. Prag 1865.
- ŠAFAŘÍK 1842: P. J. Šafařík. „O staroslowanských, gmenowitě cyrillských tiskárnách w gihoslowanských zemjeh a kraginách přjležejech, totiž w Srbsku, Bosně, Hercegowině, Černéhoře, Benátkách, Walachii a Sedmihradsku, we stoletj XV, XVI a XVII.“ *Časopis Českého museum*, 16 (1842), 93–107.

VLADAN TRIJIĆ

HISTORY AND INSCRIPTIONS IN THE PRESERVED COPIES
OF THE RUJNO TETRAEVANGELION

SUMMARY

A new phototype of the Rujno Tetraevangelion, an early Serbian printed book from 1536/1537, prepared by Miroslav Lazić and published by the National Library of Užice, the National Library of Serbia, and the Institute of Serbian Language of the Serbian Academy of Sciences and Arts, has led to new knowledge about this palaeotype. In an accompanying study, the editor Lazić finally proved that the book was printed with movable metal letters, listed all possible references to copies of the Rujno Tetraevangelion, used previously unused historical sources, etc. Also, he presumed that the printer Teodosije had collaborators, that the book was printed in at least several dozen copies, that the financiers of the edition could have been local Serbian princes, *primićurs* and merchants, and the letter-makers – local craftsmen.

To this day, two almost complete copies of the Rujno Tetraevangelion have survived, as well as two fragments. The copy in the National Museum in Prague (sign. 64 A 14) comes from the estate of Pavel Josef Šafařík, who acquired it, probably, between 1833 and 1841, but it is not known from where. Another almost complete copy was purchased by the Russian National Library in Saint Petersburg (sign. I. 1. 8) from Vuk Stefanović Karadžić in 1858–1859; however, its provenance is also unknown. The fragment in the Museum of Applied Arts in Belgrade (inv. no. 1107; 2 f.) is a gift from Đorđe Sp. Radojičić, and once belonged to an unnamed Russian emigrant. The second, more extensive fragment is part of a gift from the priest Stevan Trifković from Sarajevo to the Serbian Academy of Sciences and Arts from 1907 (SASA Archive, sign. 397; 92 ff.), and probably originates from Bosnia or Old Herzegovina. This was previously unknown.

In the article, inscriptions have been published from all surviving copies of the Rujno Tetraevangelion. Their examination led to the conclusion that the Prague copy was in the possession of a monk of the Studenica Monastery in the mid-17th century, and that it was later located in Sečuj (Dunaszekcső) near Mohács, in Baranya, which means that it probably arrived from central Serbia to the Habsburg Monarchy during the Great Migrations. The correspondence of Adam Dragosavljević, a philologist and collector of antiquities from Baranya, who collaborated with both P. J. Šafařík and V. S. Karadžić, was investigated, however, nothing was discovered in it regarding the Rujno Tetraevangelion. Almost identical inscriptions about a printing error on f. 294v of the ideal copy found in both the Prague and St. Petersburg copies indicates a manual correction of the edition made right after printing, as only the printer Teodosije or one of his associates could have left them. The other inscriptions do not contain specific data or have been destroyed.

СПИСАК РЕЦЕНЗЕНАТА

ДР МАРИЈА ВАСИЉЕВИЋ

научни сарадник, Балканолошки институт САНУ, Београд

ДР ТОМИСЛАВ ЈОВАНОВИЋ

редовни професор у пензији, Филолошки факултет Универзитета у Београду

ДР КРИСТИНА МИЛОРАДОВИЋ

научни сарадник, Институт за историју уметности, Београд

ДР АЛЕКСАНДЕР НАУМОВ

професор емеритус, Универзитет Ка Фоскари, Венеција
Супрасаљска академија, Супрасаљ

ДР НЕБОЈША ПОРЧИЋ

ванредни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР ЉИЉАНА И. ПУЗОВИЋ

научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

ДР ВИКТОР САВИЋ

редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду
научни саветник, Институт за српски језик САНУ, Београд

ДР ТАТЈАНА СУБОТИН-ГОЛУБОВИЋ

редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР БРАНИСЛАВ ТОДИЋ

редовни професор у пензији, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР СВЕТЛАНА ТОМИН

редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

ДР ВЛАДАН ТРИЈИЋ

научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

ДР МИЛАНКА УБИПАРИП

научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

ДР ИРЕНА ШПАДИЈЕР

редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду

ДР НЕБОЈША ШУЛЕТИЋ

научни сарадник, Балканолошки институт САНУ, Београд

REVIEWERS

TOMISLAV JOVANOVIĆ, DR SC.

Retired Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

KRISTINA MILORADOVIĆ, PhD

Research Associate, Institute of Art History, Belgrade

ALEXANDER NAUMOW, DR SC.

Prof. em., Ca' Foscari University of Venice, Venice

The Supraśl Academy, Supraśl

NEBOJŠA PORČIĆ, DR SC.

Associate Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

LJILJANA I. PUZOVIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

VIKTOR SAVIĆ, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

Principal Research Fellow, Institute for the Serbian Language of SASA, Belgrade

IRENA ŠPADIJER, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

TATJANA SUBOTIN-GOLUBOVIĆ, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

NEBOJŠA ŠULETIĆ, PhD

Research Associate, Institute for Balkan Studies of SASA, Belgrade

BRANISLAV TODIĆ, DR SC.

Retired Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

SVETLANA TOMIN, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad

VLADAN TRIJIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

MILANKA UBIPARIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

MARIJA VASILJEVIĆ, PhD

Research Associate, Institute for Balkan Studies of SASA, Belgrade

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ
ARCHEOGRAPHICAL PAPERS

Издавачи/Publishers

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ

Скерлићева 1, 11000 Београд, Србија

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Кнеза Михаила 36/1, 11000 Београд, Србија

NATIONAL LIBRARY OF SERBIA

1, Skerlićeva St. 11000 Belgrade, Serbia

INSTITUTE FOR THE SERBIAN LANGUAGE OF SASA

36/1, Knez Mihaila St. 11000 Belgrade, Serbia

За издаваче/For Publishers

ЈАСМИНА НИНКОВ, в. д. управника

ВЛАДАН ЈОВАНОВИЋ, в. д. директора

JASMINA NINKOV, Acting Director

VLADAN JOVANOVIĆ, Acting Director

Лектура и коректура/Proofreading

ВИКТОР САВИЋ

КАТАРИНА ШТЕТИЋ

ДРАГАНА ДУКИЋ-БОЈИЋ

VIKTOR SAVIĆ

KATARINA ŠTETIĆ

DRAGANA DUKIĆ-BOJIĆ

Превод на енглески/English Translation

ЈЕЛЕНА ВИТЕЗОВИЋ

JELENA VITEZOVIĆ

Технички уредник/Publishing Editor

МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ

MIROSLAV A. LAZIĆ

Штампа/Printed by

RETRO PRINT, БЕОГРАД

RETRO PRINT, BELGRADE

Тираж/Circulation

300

Часопис излази једном годишње.
Објављени радови, као и Упутство за припремање рукописа за штампу и Упутство за рецензенте,
доступни су на интернет-страници Народне библиотеке Србије: nb.rs/arheografski-prilozi/

Рукописе за штампу слати на адресу:
Народна библиотека Србије
Одељење за археографију
(за Археографске прилоге)
Скерлићева 1, 11000 Београд
Телефон: +381112452662
e-mail: arheografskipriloz@nb.rs

Original texts for publication should be sent to the following address:
Narodna biblioteka Srbije
Odeljenje za arheografiju
(za Arheografske priloge)
Skerlićeva 1, 11000 Beograd
Phone: +381112452662
e-mail: arheografskipriloz@nb.rs

ISSN ISSN 0351-2819

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

09(497.11)

АРХЕОГРАФСКИ прилози = Archeographical papers /
уредници Владан Тријић, Мирослав А. Лазић. – 1979,
бр. 1– . – Београд : Народна библиотека Србије : Институт за српски
језик САНУ, 1979– (Београд : Retro print). – 26 cm

Годишње. – Текст на српском језику и на неколико светских језика. –
Друго издање на другом медијуму:
Археографски прилози (Online) = ISSN 1452-2233
ISSN 0351-2819 = Археографски прилози (Штампано изд.)
COBISS.SR-ID 15982082

YU ISSN 0351-2819
UDK 091